

عوامل تهدید جنگل های مانگرو با تأکید بر تغییرات اقلیمی در جهان، خاور میانه و ایران

هنگامه صفا ایسینی^{1*}؛ احسان کامرانی²

¹ اداره کل حفاظت محیط زیست هرمزگان

² گروه شیلات، دانشکده علوم و فنون دریایی، دانشگاه هرمزگان، استان هرمزگان، بندرعباس

*مسئول مکاتبات: safa1356_i@yahoo.com

چکیده: مانگروها از سازنده ترین اکوسیستم های بیولوژیکی هستند و به دلیل داشتن منافع اکوسیستمی مهم و منحصر به فرد و خدمات رسانی به سیستم های ساحلی و دریایی و جامعه انسانی از اهمیت بالایی برخوردارند. این جنگل ها به عنوان سرپناه برای موجودات زنده از جمله آبزیان و پرندگان می باشند. جنگل های مانگرو در 123 کشور در دنیا در مساحتی حدود 152000 هکتار گسترش دارند. عوامل تهدید مانگروها به دو دسته طبیعی و انسانی تقسیم می شوند. از جمله عوامل طبیعی می توان به سونامی، رعد و برق، طوفان و سیل، بیماری ها و آفت ها، شن های روان، تغییرات شوری و فرسایش اشاره نمود. از جمله عوامل انسانی نیز می توان به تغییرات اقلیمی، افزایش جمعیت، گسترش شهرها، کشاورزی، آبی پروری، برداشت چوب، تغییرات هیدرولوژیکی، رسوب گذاری شدید، بنادر و سازه های دریایی، سد سازی، لایروبی و لایریزی، آلودگی نفتی، انواع آلودگی با منشاء خشکی از جمله علف کش ها، فاضلاب، استخراج معدن و ایجاد صنایع، گرمایش جهانی و بالا آمدن آب دریاها و گردشگری ناپایدار اشاره نمود که مجموعه این عوامل باعث کاهش مساحت جنگل های حرا در مناطق مختلف دنیا شده است، به طوری که اگر این روند کنونی ادامه یابد، پوشش حرا تا 35 درصد (نسبت به 2000 هکتار)، در آینده نزدیک از بین خواهد رفت. از عوامل طبیعی تهدیدات مانگروها در ایران کمبود مواد مغذی خاک، رسوب گذاری نامناسب در زیستگاه ها، تغییرات آب و هوایی، که می تواند رژیم بارش را تحت تأثیر قرار دهد و در جنوب شرق کشور، طوفان های موسمی می توانند درختان و نهال ها را از بین ببرند. در خصوص عوامل انسانی نیز می توان توسعه زیرساخت ها نظیر گسترش طرح های نفتی، جنگل داری، ماهیگیری، افزایش آلودگی در محیط زیست و آلودگی نفتی را نام برد. نتایج بررسی ها نشان می دهد جنگل های مانگرو از اهمیت اکوسیستمی فراوانی برخوردار است و در تالاب های ساحلی در مناطق استوایی و نیمه استوایی جهان خدمات اکولوژیکی فراوانی از جمله به عنوان یک سپر در برابر فرسایش و خسارات ناشی از طوفان، زیستگاه حیات وحش، خدمات شیلاتی و حفظ کربن ارائه می دهند. عوامل تهدید جنگل های مانگرو در مناطق مختلف جهان از اهمیت متفاوتی برخوردار است، لیکن تغییرات اقلیمی به احتمال زیاد تأثیر قابل توجهی بر اکوسیستم جنگل های حرا از طریق پیامدهای مختلفی از جمله سطح آب دریاها (SLR)، تغییر جریان اقیانوس، افزایش طوفان ها، افزایش درجه حرارت، تغییرات در بارش و افزایش CO₂ مرتبط هستند. در منطقه خاورمیانه نیز عوامل تغییرات اقلیمی اثرات مختلفی بر روی جنگل های مانگرو گذاشته و در کشورهای مختلف باعث کاهش مساحت آن ها شده است. در ایران نیز با توجه به تغییرات جهانی و منطقه ای آن می توان از افزایش دما، کاهش بارش و افزایش سطح دریا به عنوان عوامل تأثیرگذار نام برد.

کلیدواژه ها: تهدیدات، تغییرات اقلیمی، مانگرو